

הקרב על גבעת „האף הארוך“

הערות ותשובות לשאלות *

נקודת-תשמוע עמדה רובאית בפועל, ובהתאם לכך להגדיר את תפקידיה בתכנית ההגנה. כן מסתבר שאחד משבעת האנשים שבחולית-המצב חייב היה להמצא כל הזמן על גג הבונקר, כדי לאבטח את „מרכז העצבים“ של מוצב-החוף מאויבים המסתננים אליו, המשלחים את אישם ממנו ומטה. כן שכח הסמל לקבוע סיסמת-היכרות לאנשיו ולא קשה לתאר מה עשויה להיות התוצאה: אדם עלול לפגוע בחברו, בפרט כשמצויים חיללים חדשים ביחידה, אשר לדעתו טרם הספיקו להכיר את יתר אנשי המוצב. בגלל היעדר תכנית-הגנה חסרו, כמובן, גם הוראות מקדימות כיצד לנהוג במקרה של שיתוק אחת העמדות ע"י אש האויב. הגנת המוצב עצמו חייבה קביעת תכנית ואלטרנטיבה, שתופעלנה לפי מילת-קריאה של מפקד המוצב: האחת — „קיפול“ כל התשמועים וריכוזם סמוך לבונקר הפיקוד כאמצעי אחרון למלט חיי האנשים; והשנייה — הזזת אנשי תשמוע אחד לשכנו, במקרה של ניתוק עמדה אחת, לשם תגבור האגף הנפגע, במטרה להמשיך ולהגן על המוצב בצורה מפורזת כדי להשיג שדה אש יותר גדול. ואחרון אחרון: הייתי מורה לקיים תקשורת-התפקוד לעתים מזומנות וקבועות מראש, לצורך בדיקת המצב.

מעגל-תשלום פתוח מאפשר קשר לכל המנויים בעת ובעונה אחת, ועליידי זה ניתן להעביר באמצעותו ידיעות במהירות לכולם, ולקבל ידיעות מכולם, ובאותה מהירות אף להעביר הוראות. אולם קשר זה אינו מאפשר גיהול שיתות „סגורות“ בין המפקדים או בין מפקד לאחת העמדות, עובדה העשויה בנסיבות מסוימות לגרום לבלבול ולהפרחת שמועות בקרב האנשים, עקב האזנה חלקית לשיחה או הבנה לקייה של השיחה שנושמה. בתנאים הנתונים נודע יתרון בולט למעגל הפתוח, הודות לאפשרות לבדוק באמצעותו „נוכחות“ ומצב העניינים במהירות רבה, ומכיון שנמסרת עליידי אינפורמציה שוטפת על הנעשה לכל הגורמים החל בתשמוע וכלה במגיד.

לשם גיהולה היעיל של כל פעולת קרב יש לקבוע מרכז קבע. במקרה שלפנינו שימש כמרכז-קבע בונקר הפיקוד, והסמל טראנסו בתוכו. אולם אין זאת אומרת שהמפקד צמוד לבונקר אחת במשך כל הפעולה. אילו עמד לרשותו סגן אמון על תפקידו, יכול היה טראנסו להשאירו ליד מכשיר התשלום ולצאת לבחון את מצב הדברים מקרוב; אך גם בתנאי אים הנתונים לא צדק טראנסו בכך שלא ביקר בתשמועים: הרי יכול היה לקיים קשר עם הרמה הגבוהה יותר גם מכל

בתיאור המוצב, נתוניו וקרב הלילה עליו, כפי שנמסר בחוברת ק"ד, חסר עיקר חשוב אחד: לא הוגדרה משימת המוצב והמטרה שלשמה הוחזקו עליו כוחות. והרי רבות האפשרויות, ובמקביל להן — רבים ניחושי הקורא. אי-אפשר לדעת אם המג"ד התכוון לראות במוצב-החוף מכשיר אתראה ואזעקה מפני התקפת האויב (יתר על כן: לא ניתן אפילו מערך האויב, ולו גם בקירוב, כדי להעריך את מצב הכוחות), או אם התכוון לקיים ממוצב זה תצפיות יום או תשמוע-לילה — או שניהם כאחד — אם למטרה אבטוח על ציר התקפה אפשרי ואם למטרה איסוף ידיעות. או שמא כל כונתו לא היתה אלא למנוע מן האויב מוצב, שהיה אולי חיוני לזה האחרון? תיאורו של בריג'גני מרשל רומז על „פטרול נייד“; אך לאינו מטרה?

בהיעדר נתון-יסוד זה קשה להשיב על השאלות, שכן כל משימה מחייבת נקיטת אמצעים שונים ומיוחדים לה. על כן לא אוכל להתייחס לשאלות אלא מנקודת מבט אחת: מנקודת מבטם של אנשי המוצב המגנים על חייהם, בלי כל קשר למערך העיקרי — אלא אם כן יש בו כדי לסייע להם באש או בתגבורת. ויש להצטער על כך, באשר כל גיתוח להפקת לקח, מחייב בראש וראשונה לבחון את מילוי המשימה ואת מידת הדבקות בה. כדי להעריך נכונה יעילותה של פעולה צבאית ומידת הצלחתה, יש להשיב קודם-כל על שאלת-יסוד אחת: „האם השיגה הפעולה את המשימה המוכתבת — או לא“? מספר הקרבנות — אם רב הוא ואם מעט — הריהו חסר ערך כשהוא לעצמו, ולא ניתן להעריכו אלא לאור העקרון של „דבקות במשימה“.

ועתה לעצם השאלות. לצורך זה נקבל את התיאור כשלם ומלא כאשר לאירועים. שגיאתו הראשונה של הסמל, שנתנה אותותיה בהמשך הפעולה, היתה העובדה שלא מינה לעצמו סגן. היה עליו לבחור אחד מבין שבעת האנשים אשר אתו ולמנותו כסגן, וכן לקבוע אחראי לחולית-המצב הזו. כן דלג הסמל על קביעת תכנית-ההגנה, חלוקת גזרות אחריות לכל עמדה — הן לתצפית והן לאש, מתוך הנחה שאי-אפשר להגן על המוצב מתוך הבונקר עצמו, כפי שהוא, או מתוך תעלת-הקשר הארוכה והיטרה, בשל עומקה בנקודות מסוימות ובשל חסר-היכולת להסיט אש מתוך התעלה לכיוונים השונים. אם להתייחס להגנה-עצמית גופה, הכרת היה לראות בכל

* ראה: מערכות ק"ד, עמ' 61.

תשמוע. במצב הנתון הגיוני היה אילו עבר הסמל בכל התש-
מועים לפי סדרם, לאחר שהודיע על כך מראש למפקדו ולעמ-
דו. מעגל הטלפון הפתוח היה מאפשר לו תקשורת מכל
מקום. אמנם לא בכל מקרה מוצדקת תנועתו של המפקד
בין עמדות ההגנה, אך במקרה שלפנינו מסתבר שהיתה תמונה
משוטטשת על הנעשה, וביקור בתשמועים ובמוצב כולו עשוי
היה להבהירה. וכאן התשובה גם לחלקה השני של שאלה
זו — צורך התקשורת עם הרמה הגבוהה יותר לא חייב
את הסמל להשאר ליד הטלפון — שכן יכול היה לקיים את
הקשר מכל תשמוע.

החלטתו של הסמל להרשות את פינויה של עמדה מס' 15
הייתה מוטעית מיסודה. הגנת המוצב חייבה החזקת כל עמדה
ועמדה — אף ללא ההוראות והתקונים המוכנים מראש שה-
צעתים לעיל — והסמל לא נהג נכון כשהסכים לפינוי העמדה
לפי דרישת חייליו, מבלי לבדוק תחילה את מצב העניינים
ומבלי לנסות לתגבר עמדה זו.

פינוי התשמוע גרם לחשיפת האגף השמאלי, ליצירת חלל
בשרשרת ההגנה (בעיקר אחר חיסול עמדה מס' 14) והיא
סיכנה ללא כל תכלית את חיי החיילים הנסוגים. התרוצצותם
של השניים רק הוסיפה „לבבלול הקרב“, ולמעשה הוציאה
אותם ממערך הכוח, כיון שלסמל אבדה כל שליטה עליהם,
ולא נשאר להם אלא ללחום בלי תאום עם המוצב.

אין ספק שמרגמה קלה הנה נשק נכבד בנסיבות קרב כגון
זה; אך השמוש בה ללא תכנית-אש מוכנה מראש — מסוכן
לכוחותינו במידה לא פחותה משהוא מסוכן ליריב.

יותר מכל נשק אחר קבע במקרה הזה הרימון. בצדק כינוהו
(איני זוכר מי) „הארטילריה של הפרט“. התקלות לילה זו
היא אחת ההוכחות הרבות והטובות להראות את חשיבות
הרימון כנשק-הגנה.

זיקוקי תאורה הנם בעלי ערך, כאשר הם משולבים בתכנית
ההגנה הכללית, וכאשר יש לכוח המגן שדה-ראיה נוח;
נוסף לכך רב ערכם מבחינה פסיכולוגית. עצם בעירתם
עשויה להשהות את התקדמות המסתעררים, החוששים להת-
גלות ולהיות חשופים לאש המגינים.

למרגמת הקלות לא נקבעו מטרות-סכנה, לאפשר הפעלתם
מהירה לאורך הנתון בסכנה, והזיקוקין לא שולבו בתכנית
ההגנה; חיילי-המוצב נמצאו לוחמים כבודדים — בעלי רוח
קרבית ברובם, אך ללא מספק וללא הנהגה בקרב.

ניתוח כללי מצביע על מספר נקודות עיקריות, מהן משתמ-
רים לקחים חשובים.

1. לעולם תוכן תכנית הגנה לכל מוצב; התכנית תכלול
תכנית אש, חלוקת גזרות והוראות מקדימות למצבים
צפויים שונים.

2. חפרת תעלות קשר ועמדות — דאג להתאימן לשמש
עמדות-אש ועמדות ירי (כגון, התקנת מדרגות ליד

העמדות כדי להגביה את הירוק, ועוד).

3. הוטל עליך לתפוס מוצב חזק, או להחליף כוח המחזיק
מוצב כזה — בדוק בעוד אור את מצב העניינים, למד
את הגזרות ודאג שפיקודיך ילמדו כראוי את השטח
ואת המוצב. אל תראה החלפה זו כחלופי-משמר רגי-
לים (אם כי גם אלה מחייבים בדיקה וביקורת בעת
כניסתך לתפקיך).

4. זכור: אין כרימון נשק הגנתי, בעיקר בלילה. הסלתו
לעבר המטרה — קלה; אזור הפגיעות — גדול יחסית
ולכן אין חשיבות לקליעה מדויקת; נוח לזרוקו מכל
מצב ועמדה, ואף „לגלגלו“ במדרון. זרוק כהלכה —
ואין בו מעצורים! יש לאמן כל חייל ולחזור ולאמן
זריקת רימונים מכל מצב-זריקה שהם. במוצב יש
להכין מלאי גדול של רימונים בכל עמדה ושוחה. אין
לדכז את הרימונים במוצב הפיקוד. הרימון דרוש ל-
חייל!

5. הגנת מוצב דורשת פיזור הכוח לכל העברים, בעמדות
אש טובות, היכולות לכסות-באש שטח גדול. את העמ-
דות ואת גזרותיהן יש לארגן בתפיסה הודית. אם הכוח
המגן קטן — יחסית לשטח המוצב — החזק אותו מרוכז
לידך במקום החיוני ביותר לתחזוקת המוצב. אם עומדת
לרשותך מחלקה ועליך לתפוס מוצב כמוצב „האף
הארון“ — פזר את אנשיך בעמדות, ארגן תכנית אש
חדא שאנשיך הבינוה. אל תיצור מצב — ואל תרשה
שיתהווה מצב — בו לא תהיה לך שליטה פיקודית על
חייליך; אל תתן להם לפעול לפי האינסטיקטים והחור-
שים שלהם. קבע סימן מזעיק — אל תחשוב שאש
האויב מזעיקה מאליה את כל חייליך ל-החייל מתורגל
לקבל פקודות — אל תאכזבו. כאשר הוא מצפה שיא-
מרו לו מה לעשות — צעק „האויב באגף השמאלי“,
הזעק, תן פקודות! כי פיקודיך מחכים ליוזמתך. עמוד
במבחן אמיתי זה של מנהיגות. אין זו אמנות לפקד על
חייל לצאת לתורנות, או לבצע עבודת שרות — ובדאי
שאין בכך מנהיגות. המנהיג האמיתי נבחן במצב
הקשה, הבלתי רגיל. הקרב — אם בהתקפה ואם בה-
גנה, אם בנסיגה או ברדיפה — הוא המבחן למנהיג
הצבאי.

קרב „האף הארון“ נוהל ללא מנהיגים! הסמל האמריקאי
לא הראה כל מנהיגות או יוזמה, אך מתקבל הרושם שאף
היריב הסיני בא ללא מנהיג!

ולכן — הלקחים העיקריים מפרשה זו הנם, לדעתי:

1. למד המשימה — דבק בה!
2. שלוט באנשיך — ובעזרתם במצב ואל תתן לפיקודיך
לשלוט בך, ולמצב — להשתלט על חייליך!

סרן נ. מאיר